

в ситуаціях щоденної взаємодії) та поглиблення знань впродовж всього періоду навчання (вивчення спеціальної лексики, збагачення мови).

Комунікативно-організаційний компонент. Цей компонент наголошує на важливості врахування національних особливостей іноземних студентів, що стає можливим за умови обізнаності викладача про традиції і цінності різних етнічних груп. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія викладача і студента повинна бути побудована на основі толерантності, взаємної поваги. Підтримуюча поведінка педагога знаходить вираження у його включенні в життя навчальної групи, щирій зацікавленості; прагненні з'ясувати труднощі студентів, причини їх виникнення, спланувати процес надання допомоги; активності при вирішенні проблем і відповідальності; бажанні сформулювати активну життєву позицію студентів.

Таким чином, цілеспрямовано створюючи і змінюючи параметри освітнього середовища вищого навчального закладу, можна здійснювати вплив на процес адаптації іноземних студентів, сприяючи його успішному протіканню.

Список використаних джерел:

1. Леонтьева О.В. Культурно-образовательная среда вуза как психолого-педагогическая проблема // Образование и общество, 2009. – № 6. – С. 106-111.
2. Слободчиков В.И. О понятии образовательной среды в концепции развивающего образования. – М., 2000. – 230 с.
3. Снопкова Е.И. Параметри качества образовательной среды как нормы эффективной педагогической поддержки иностранных студентов / Снопкова Е.И., Мариненко О.П. // Вектор науки ТГУ. – № 1(8). – 2012. – С. 264-267.
4. Ясвин В.А. Образовательная среда : от моделирования к проектированию / В.А. Ясвин. – М. : Смысл, 2001. – 365 с.

Галімська І.І.

*аспірант, старший викладач,
Кіровоградська льотна академія
Національного авіаційного університету*

СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО АВІАФАХІВЦЯ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Освіта стає дійсним фактором розвитку як суспільства в цілому, так і кожної окремої особистості зокрема, тому на перший план висувуються якісно нові вимоги до підготовки спеціалістів. Динаміка сучасного життя вимагає, щоб професійна освіта у всіх її різноманітних формах розглядалася не лише як процес засвоєння професійних знань, навичок та вмінь, але і як процес, що забезпечує особистісний розвиток спеціаліста, розкриття його внутрішніх можливостей, формування його готовності до здійснення себе у професії.

Питанням визначення категорії «готовності» займались К.О. Абульханова-Славська, В.О. Алаторцев, Б.Г. Анан'єв, Ф. Генев, А.А. Деркач, М.І. Д'яченко, Ю.М. Забродін, Є.П. Іл'їн, Л.А. Кандибовіч, І.С. Кон, В.А. Крутецкий, Н.Д. Левітов, А.Н. Лентьєв, І.О. Машук, Ф.Т. Михайлів, Л.С. Нерсисян, А.Ц. Пуні, В.Н. Пушкин, В.В. Столін, Д.Н. Узнадзе, В.Д. Шадріков і ін.

На сьогодні відсутній єдиний науковий підхід до тлумачення поняття «готовність до здійснення професійної діяльності», незважаючи на спільність поглядів науковців на нього як на фундаментальне підґрунтя результативного виконання будь-якої діяльності. Розглянувши функціональний, особистісний та особистісно-дієвий підходи до визначення досліджуваної дефініції, ми пропонуємо розуміти готовність до здійснення професійної діяльності як сформовану інтеграційну характеристику особистості, яка є необхідною передумовою успішної професійної діяльності і являє собою динамічне складне психолого-педагогічне явище, що характеризується діалектичною єдністю професійно значущих індивідуальних, особистісних і суб'єктивних якостей особи, спеціальних знань, умінь та навичок, мотиваційних і вольових зусиль, спрямованих на свідоме та результативне виконання професійної діяльності.

Як будь-яка складна дефініція готовність до професійної діяльності має свою структуру. Аналіз наукових джерел з досліджуваного питання свідчить, що більшість науковців виокремлює такі структурні компоненти цього поняття, як: мотиваційний, орієнтаційний, операційний, вольовий, оціночний (Е.Ф. Зеєр А.М., Г.М. Павлова, О.Н. Садовнікова, М.І. Дяченко, Л.О. Кандибович); мотиваційний, орієнтаційно-пізнавальний, емоційно-вольовий, операційно-діяльнісний, установочно-поведінковий (К.М. Дурай-Новакова); мотиваційний (спонукальний); орієнтаційний, операційно-діяльнісний (С.С. Ільїн).

На думку М.І. Дяченка, Л.О. Кандибовича, мотиваційний компонент полягає в усвідомленні значущості професійної діяльності, прагненні до успіху, самореалізації, саморозвитку, самовдосконалення, потребі у творчій діяльності; орієнтаційний – в уявленні про особливості й умови професійної діяльності; операційний – у володінні необхідними знаннями, уміннями та прийомами професійної діяльності; вольовий – у самоконтролі, умінні керувати необхідними діями; оцінний – в оцінці співвідношення власних можливостей, професійної підготовленості і відповідності їх процесу розв'язання професійних завдань [1, с. 138].

Слушною є думка В.Чичикіна, який, характеризуючи сутність професійної готовності відповідно до діалектики загального, особливого і одиничного, розглядає три рівні її прояву. Вияв готовності на рівні загального знаходить своє відображення в інваріантності структури професійної готовності в будь-якому вигляді професійної діяльності. У зв'язку з цим він виокремлює інформаційний, операційний і мотиваційний компоненти. Вони, відповідно, характеризують знання, способи діяльності і потреби. Прояв професійної готовності на рівні особливого, на думку науковця, відображає специфіку видів професійної діяльності та забезпечується за рахунок модифікації інваріантного в досвіді професійної діяльності. Вияв готовності на рівні одиничного відображає індивідуальну міру оволодіння та реалізації соціально-історичного

та соціально-типового в її змісті. Ми погоджуємося з думкою науковця, що професійна готовність інваріантна за структурою, типова за функціями і варіативна щодо індивідуального прояву [2, с. 491].

Отже, аналіз наявних наукових поглядів на структуру готовності до професійної діяльності дав можливість виокремити компоненти у структурі професійної готовності майбутнього авіаційного фахівця. Ґрунтуючись на цільовій моделі сучасного авіаційного фахівця, запропонованої Р.Н. Макаровим [3, с. 79-80], на рівні загального слід виділити такі компоненти: когнітивний (загальна ерудиція, високий рівень професійних знань), операційний (здатність вирішувати проблемні задачі, здатність грамотно приймати і надійно реалізовувати рішення у складних та критичних ситуаціях, здатність аналізувати і давати правильну оцінку обстановці в стресових ситуаціях) і мотиваційний (висока мотивація на професійну діяльність, зокрема до аналізу складних і критичних ситуацій) компоненти.

На рівні особливого – соціально-психологічний (загальні якості, ставлення до колективу, ставлення до праці, ставлення до себе), евристичний (уміння прогнозувати розвиток ситуації, застосовувати в практиці професійної діяльності авіафахівців проблемно-дослідницькі, проблемно-пошукові та бінарні методи аналізу екстремальної ситуації, здатність передбачати результат діяльності, аналізувати альтернативні моделі, приймати та реалізовувати рішення тощо), комунікативний (здатність до ефективної комунікативної взаємодії, зокрема і з засобами інформаційних технологій) компоненти.

На рівні одиничного – психофізіологічний (стійкість до психічного стресу, гіподинамічного режиму, перенавантажень тощо, здатність перебудовувати структуру діяльності відповідно до ситуації, що склалася, здатність до формування складних рухових навичок в умовах ліміту і дефіциту часу), фізичний (високий рівень фізичної витривалості, дотримання і пропаганда основ здорового способу життя, фізичне самовдосконалення, функціонально-резервні можливості основних життєзабезпечуючих систем організму у процесі професійної діяльності, високий рівень працездатності в екстремальних умовах), морально-правовий (усвідомлення своїх прав і обов'язків, знання керівних документів, що регламентують льотну діяльність, знання і дотримання загальноновизнаних норм поведінки і моралі у міжособистісних та суспільних відносинах) компоненти.

З огляду на розроблений Р.Н. Макаровим системний підхід до професійної підготовки майбутнього авіаційного фахівця, кожен із цих компонентів складає систему і водночас сам є певною системою. Тому запрограмований педагогічний результат можна досягти лише за умови сформованості всіх компонентів.

Виходячи із запропонованих компонентів структури готовності до професійної діяльності, ми можемо схарактеризувати професійно значущі якості майбутніх авіаційних фахівців як показника їх готовності до виконання цієї діяльності. При цьому акцентуємо, що розглядатимемо їх не як будь-яку сукупність, а як систему. Так, М.В. Григор'єва зауважує, що будь-яка діяльність реалізується на базі системи професійно значущих якостей. Це

означає, по-перше, що кожна діяльність вимагає певної їх сукупності, а по-друге, остання є не «механічною» сумою якостей, а їх закономірно організованою системою, яка є певним симптомокомплексом суб'єктних властивостей, специфічних для тієї чи іншої діяльності. Він не заданий в готовому вигляді, а формується у суб'єкта під час освоєння ним діяльності [4].

З огляду на визначені компоненти у структурі професійної готовності майбутнього авіаційного фахівця, виокремимо базові професійно значущі якості. На рівні загального: когнітивний компонент – широке розподілення, швидке перемикавання та стійкість уваги, швидкість мислення, розвинута пам'ять, розвинуті процеси сприймання; операційний – ініціативність, наполегливість, концентрація, самостійність; мотиваційний – успішність, зацікавленість, прагнення досягнути успіху й продемонструвати свою роботу з позитивного боку.

На рівні особливого – соціально-психологічний компонент – принциповість, мужність, дисциплінованість, активність, ввічливість, вимогливість, працелюбність, гідність, сумлінність тощо; евристичний – здатність аналізувати, самостійність, творче мислення, інтуїція; комунікативний – доречність, точність, логічність, виразність, правильність, тактовність, етика мовлення тощо.

На рівні одиничного – психофізіологічний компонент – стійкість, витривалість, просторове орієнтування, загальна працездатність, воля; фізичний – витривалість, сила, швидкість, гнучкість, спритність; морально-правовий – товариськість, тактовність, порядність, бережливість, чесність, відповідальність, вихованість, акуратність тощо.

Отже, дослідження питання готовності до здійснення професійної діяльності майбутнім авіаційним фахівцем дозволило визначити дефініцію «готовність до здійснення професійної діяльності» як сформовану інтеграційну характеристику особистості, яка є необхідною передумовою успішної професійної діяльності і являє собою динамічне складне психолого-педагогічне явище, що характеризується діалектичною єдністю професійно значущих індивідуальних, особистісних і суб'єктивних якостей особи, спеціальних знань, умінь та навичок, мотиваційних і вольових зусиль, спрямованих на свідоме та результативне виконання професійної діяльності.

На підставі системного підходу схарактеризовано структуру готовності до здійснення професійної діяльності, визначено професійно значущі якості особистості майбутнього авіаційного фахівця, а також рівні їх сформованості.

Список використаних джерел:

1. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А., Пономаренко В.А. Готовность к деятельности в напряжённых ситуациях. – Мн.: БГУ, 1985. – 206 с.
2. Чичикин В. Профессиональная готовность и ее измерение // Человек в мире спорта: Новые идеи, технологии, перспективы : Тез. докл. Междунар. конгр. – М., 1998. – Т. 2. – С. 491-492.
3. Макаров Р.Н. Герасименко Л.В. Теория и практика конструирования целевых моделей операторов особо сложных систем управления: Монография. – М.: ООО «КОД», 1997. – 532 с.

4. Григорьева М.В. Психология труда: *Конспект лекций* [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.e-reading.link/chapter.php/98872/14/Grigor%27eva_-_Psihologiya_truda_konspekt_lekciii.html
5. Психология труда : учеб. для студентов вузов, обучающихся по специальности 031000 «Педагогика и психология» / [А.В. Карпов и др.]; под. ред. проф. А.В. Карпова – М.: Владос-Пресс, 2005. – 352 с.
6. Макаров Р.Н. Основы формирования профессиональной надежности летного состава гражданской авиации : Учебное пособие. – М.: Воздушный транспорт, 1990. – 384 с.

Голубенко Т.О.

старший викладач,

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «КЕЙС-СТАДІ» У ВИКЛАДАННІ КУРСУ «СОЦІАЛЬНО-МЕДИЧНИЙ ПАТРОНАЖ»

Удосконалення змісту освіти закономірно вимагає вдосконалення форм, методів і прийомів, засобів навчання. Створення засобів навчання знаходиться в тісному зв'язку з розвитком техніки, рівнем педагогічної і психологічної думки, передовим педагогічним досвідом. Поряд з центральною ланкою системи засобів навчання (підручники, навчальні посібники тощо), велика увага на сучасному етапі приділяється застосуванню інтерактивних методів навчання.

До провідних інтерактивних методів навчання відносяться тренінги, ділові та рольові ігри, навчальні групові дискусії, мозковий штурм тощо. Важливе місце в останній час посідає метод аналізу ситуацій (case-study).

Проблема впровадження методу case-study в практику вищої професійної освіти в даний час є дуже актуальною, тому що обумовлюється двома тенденціями [1]:

- перша витікає із загальної спрямованості розвитку освіти, її орієнтації не стільки на отримання конкретних знань, скільки на формування професійної компетентності, умінь і навиків розумової діяльності, розвиток здібностей особи, серед яких особлива увага приділяється здібностям до навчання, зміни парадигми мислення, умінню переробляти величезні масиви інформації;
- друга витікає з розвитку вимог до якості фахівця, який повинен володіти також здатністю оптимальної поведінки в різних ситуаціях, відрізнятися системністю і ефективністю дій в умовах кризи.

Проблемно-орієнтовне навчання, технічні засоби, структурно-логічні схеми, графіки та інші засоби навчання кожний у свій час сприймалися універсальним методичним засобом для вирощування інтелектуально могутніх студентів.

Але з часом знань стало багато, а професійні навички стали настільки різноманітними і навіть витонченими, що знання в повному обсязі вже неможливо передавати традиційними засобами, щоб сформувати необхідний рівень знань, умінь та навичок.